

Malmö högskola
Lärande och samhälle

Examensarbete
15 högskolepoäng

Hur skolan kan främja integration och inkludering av flerspråkiga elever

*How do schools promote integration and inclusion
of multilingual pupils*

Methak Abedali

Lärarexamen 270 hp

Slutseminarium 2013-05-30

Examinator: Elisabeth Söderquist

Handledare: Pia Jäderquist

Abstract/ Sammanfattning

Uppsatsen handlar om hur flerspråkiga elever integreras och inkluderas i en mångkulturell skola. Fyra olika lärare intervjuades efter en frågemanual där samma frågor ställdes till alla intervjuade. Resultat visade att samtliga lärare prioriterade inkludering av flerspråkiga och nyanlända elever för att påskynda deras integration i den svenska skolan. Lärarna lyfte också fram vikten av en god modersmålsundervisning samt studiehandledning för att individuellt stödja eleverna och möjliggöra inläring och förståelse för dem. Samtliga lärare påpekade vidare att ett gott samarbete med och engagemang från hemmet och föräldrarna är av stor betydelse för en framgångsrik integration i skolan. Slutligen ansåg alla lärare hur viktigt är att blanda deras flerspråkiga elever med svenska elever.

Nyckelord: integrering, inkludering, flerspråkighet, förberedelseklass, modersmålsundervisning, studiehandledning på modersmålet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte och Frågeställningar	7
2. Litteraturgenomgång	8
2.1 Vad säger styrdokumentet?	8
2.1.1 Läroplanen för grundskolan Lgr11:	8
2.1.2 FN:s barnkonvention	8
2.1.3 Flerspråkighet.....	9
2.1.4 Modersmålet	9
2.1.5 Studiehandledning på modersmålet.....	10
2.1.6 Förberedelseklass.....	12
2.1.7 Integrering.....	12
2.1.8 Inkludering, en skola för alla	13
2.1.9 Att arbeta i den mångkulturella skolan.....	14
2.2 Teoretisk utgångspunkt.....	15
2.2.1 Teorier om lärandet	15
2.2.2 Elevens erfarenheter och elevinflytande	16
2.2.3 Sammanfattning	17
3. Metod	18
3.1 Val av metod	18
3.1.1 Urval	18
3.1.2 Datasamlings metod och genomförande.....	19
3.1.3 Etik.....	19
3.1.4 Presentation av intervjudeltagarna.....	20
4. Resultat	21
4.1 Lärare A	21
4.2 Lärare B	22
4.3 Lärare C.....	23
4.4 Lärare D	24
5. Analys och diskussion	25

5.1 Hur integreras föräldrar i skolans verksamhet	25
5.2 Förberedelseklassens betydelse vid integrering och inkludering.....	26
5.3 Svensktalande och flerspråkiga vid integration och inkludering	27
5.4 Modersmålet och studiehandledningens betydelse för språk-utvecklingen ...	27
6. Slutsatser.....	28
7. Källförteckning.....	30

Bilaga 1

1. Inledning

Skolan är en viktig mötesplats för människor med olika kulturella och religiösa bakgrunder. En del av de elever som kommer från ett annat land har inte gått i skolan tidigare och vet inte hur skolsystemet fungerar i Sverige. Därför har lärare ett viktigt uppdrag i detta mångkulturella samhälle att överbrygga de stora skillnader som kan finnas mellan hemlandet och Sverige. Som blivande lärare kommer jag med all sannolikhet att möta dessa elever med ett annat modersmål och med varierande grad av integrering och inkludering i skolans värld. I läroplanen för grundskolan (Lgr 11, s.8) anges följande kring skolans uppdrag vad gäller undervisning under rubriken ”En likvärdig utbildning”:

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.[...] Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. (Lgr 11, s.8)

Enligt Nilholm (2007) innebär detta i praktiken att man i så hög grad som möjligt ska ge alla elever en meningsfull undervisning inom klassens ram. Detta skapar förutsättningar för att umgås, känna respekt och förståelse för dem som på olika sätt är annorlunda. Nilholm menar att detta kräver en omstrukturering av skolans arbetssätt, t.ex. bör den undervisande läraren ha specialpedagogisk kompetens för att kunna inkludera samtliga elever i klassrummet i undervisningssituationen.

Det är intressant att undersöka hur medvetna lärare i mångkulturella skolor är kring integration och inkludering och vilka idéer de har kring hur lärare kan främja integreringen och inkluderingen av dessa elever. Jag är också intresserad av att undersöka skolans arbetssätt för att främja integrering och inkludering och om de lyckas med det eller inte.

1.1 Syfte och Frågeställningar

Det övergripande syftet med denna uppsats är att undersöka hur lärare ser på sitt uppdrag att integrera och inkludera flerspråkiga och nyanlända elever i skolan. Jag vill också se på vilka sätt de arbetar för att lyckas med sitt uppdrag.

- Hur upplever de fyra intervjuade lärarna att flerspråkiga och nyanlända elever inkluderas i den pedagogiska verksamheten och undervisningen?

- På vilket sätt arbetar dessa lärare för att främja integration och inkludering för flerspråkiga elever i den svenska grundskolan?

2. Litteraturgenomgång

2.1 Vad säger styrdokumentet?

2.1.1 Läroplanen för grundskolan Lgr11:

I den senaste läroplanen för grundskolan i (Skolverket, 2011, s14) står det att:

Skolan ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en lust att lära. Alla barn är lika värda och ett av skolans uppdrag är att låta varje individ vara unik och därigenom kan delta i samhällslivet på bästa sätt. Skolan ska främja förståelse för elever och ingen ska utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet eller religion. Det svenska samhällets internationalisering och ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Samt delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Elever är olika och de kommer till skolan för att lära sig nya saker (Skolverket, 2011, s. 14).

I texten ovan betonas de centrala begreppen lika värde, att varje elev är unik samt vikten av att motverka diskriminering och framhålla värdet som ligger i kulturell mångfald. Vidare är begreppen delaktighet, trygg identitet och olikhet viktiga.

2.1.2 FN:s barnkonvention

Det står också i Barnkonventionen vilka rättigheter barn har och vilka krav det ställs på den svenska skolan och beslutsfattarna i det svenska samhället. Skolan ansvarar för att varje elev ska få samma möjligheter, trots olika förutsättningar, till en likvärdig utbildning.

I Barnkonventionens 2:a artikel kan följande läsas:

Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska

eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro
(FN:s Barnkonvention, artikel 2).

2.1.3 Flerspråkighet

Enligt Håkansson (2003, s.72) finns det olika uppfattningar om definitionen av flerspråkighet men en grundläggande definition som används är ”en person som behärskar eller använder flera språk”. Begreppet tvåspråkighet används mer än flerspråkighet inom lingvistisk forskning. Tvåspråkiga personer har alltid möjligt att välja språk t.ex. när en tvåspråkig person samtalar med en enspråkig person använder han/hon det språk som talas av samtalspartnern, medan när en tvåspråkig person samtalar med en tvåspråkig person så har de möjligt att använda och växla mellan språken enligt Håkansson (2003, s.72).

Några forskare anser också att det inte finns någon gräns för hur många språk en person kan tala. En av dem, tvåspråkighetsforskaren Georges Lüdi från Schweiz menar att en tvåspråkig person per definition är någon som kan använda två eller flera språk i sin vardag och vid behov växla mellan språken. Lüdi menar vidare att en tvåspråkig/flerspråkig person kan besitta olika färdigheter i de olika språken, till exempel kan muntliga färdigheter fungera bättre i det ena språket och skriftliga bättre i det andra enligt Håkansson (2003, s.73).

2.1.4 Modersmålet

Syftet med modersmålsundervisning är enligt Lgr 11 att hjälpa eleven att lära känna delar av sitt kulturarv och sätta detta i relation till sig själv och sin egen situation. Vidare anses modersmålsundervisningen underlätta inläringen av andra språk och vara generellt gynnande för barnets utveckling i skolan och för dess kunskapsinhämtning (Skolverket, 2011, s. 88).

Modersmåls lärarna har också blivit en bro mellan skolan och föräldrar och har fått rollen som tolk vid behov. Det är väldigt viktigt att modersmållärarna berättar för föräldrarna hur värdefullt det är för elever att få modersmålsundervisning. Undervisning i modersmålet ges 1 timme/vecka.

Axelsson (2004, s. 51) hävdar att skolans mål är att sträva efter likvärdighet för alla elever, oberoende av situation och språkliga status, men för att detta ska vara möjligt måste eleverna få möjlighet att utvecklas både i sitt modersmål och i sitt

andraspråk. Forskning visar att kunskapsutveckling och tänkande går långsammare om de endast får undervisning på sitt andraspråk, för en positiv utveckling i modersmålet gynnar även inlärnigen av andraspråket, enligt Axelsson (2004, s.58).

Modersmålet bidrar till att eleverna lättare förstår sin egen kultur och så underlättar det integrationen i samhället menar Skolverket på sin hemsida (Skolverket, 2013). För elevens identitetsutveckling och självkänsla, i synnerhet för nyanlända elever som känner sig mycket osäkra i den nya miljön, är modersmålsundervisnings- och studiehandledningslärare kanske det bästa stödet, för där får eleverna uttrycka känslor och tankar på sitt eget språk. Modersmålsläraren blir också, om de har en bra relation med sina elever, en förebild för eleverna. (Ladberg, 2003).

2.1.5 Studiehandledning på modersmålet

Studiehandledning på modersmålet är en hjälp som skolan sätter in för flerspråkliga elever som inte har tillräcklig kännedom om det svenska språket för att nå de lägsta kunskapskraven (Skolverket, 2008 s.90). Paulin (1993) betonar att syftet med studiehandledning är att stödja undervisningen i olika ämnen och stimulera utvecklingen av språket. I ett pressmeddelande från Skolverket (Skolverket, 2002, s. 89) lyfter verket fram de positiva effekterna med modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet. Skolverket slår fast att i grund- och gymnasieskolan har eleverna, vid sidan av regelrätt språkundervisning, också rätt till studiehandledning i olika ämnen på sitt modersmål. I pressmeddelandet menar man att idag erbjuds sådan handledning endast i liten omfattning. Skolverkets kartläggning visar att det också är ovanligt med ämnesundervisning på modersmålet i grundskolan, det förekommer endast i drygt tio procent av kommunerna.

Samtidigt visar en forskningsöversikt som Skolverket tagit fram, att stöd på modersmålet bidrar positivt till elevers kunskapsutveckling. Om en elev får läsa exempelvis matematik på sitt modersmål, parallellt med studier i svenska, blir resultatet bättre än om eleven får all undervisning enbart på svenska. Undervisning och studiehandledning på modersmålet är därmed ett fungerande verktyg för förbättrade resultat i alla ämnen. Anledningen är framför allt att det tar längre tid än vad de flesta tror att bli så bra på ett nytt språk att man kan lära på det i andra ämnen. Skolverket anser att den möjlighet till förbättrade resultat som undervisning på modersmålet ger bör utnyttjas bättre (Skolverket, 2002, s. 87).

Modersmåslärares viktigaste arbetsuppgifter är att ansvara för att hjälpa dessa elever att ”få kunskaper i olika ämnen, lära sig ord och begrepp på två språk, lära sig studieteknik, utveckla både sitt modersmål och svenskan ” (*Skolverket, 2011, s. 88*).

2.1.6 Förberedelseklass

I Skolverkets rapport *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever* definieras förberedelseklass så här: ”Grupp eller klass där nyanlända elever i grundskolan får introduktion och grundläggande svenskundervisning”, (Skolverket, 2008, s.89). Dessa barn brukar gå i förberedelseklass i ett till två år för att erövra en fast grund i svenska språket. Efter förberedelseperioden flyttas eleverna till en vanlig klass där de får läsa ämnena tillsammans med svenskspråkiga elever. Eleverna i förberedelseklassen har rätt till studiehjälp, anpassad efter elevens behov. Målet är att studiehjälpningen skall integreras med ämnesundervisningen och undervisningen i svenska som andraspråk. ”För att det här ska funka så skall resurserna finnas i samma utsträckning som för reguljära klasser” (Skolverket, 2008, s.70).

Användandet av förberedelseklasser och nyttan av denna verksamhet är inte fri från kritik. I en forskningsrapport *Nyanlända och Lärande– en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan* (Vetenskapsrådet, 2010) av Nihad Bunar uppmärksammas användandet av förberedelseklasser. I rapporten fastslår Bunar att mycket fortfarande är okänt om nyttoaspekterna av klasserna och Bunar föreslår att fortsatt forskning måste göras för att söka kunskap om:

- Undersökningar av lärandeprocesser och relationer som uppstår i förberedelseklasser och deras betydelse för den fortsatta skolkarriären.
- Undersökningar av hur de nyanländas övergång från förberedelseklasser till ordinarie klasser går till, pedagogiskt, socialt och organisatoriskt, och med vilka effekter. Särskild hänsyn bör tas till frågor om informationsdelgivning, men också mobbning, diskriminering och isolering.
- Den interkulturella pedagogikens möjligheter och begränsningar när det gäller undervisningen av de nyanlända eleverna (Bunar, 2010, s.115).

2.1.7 Integrering

Enligt Lunneblad (2009) är begreppet integration motsatsen till segregation. Segregation används för att beteckna sociala processer. Integration handlar om att hålla ihop de grupper som har flyttat till ett nytt samhälle och kan det gälla sociala förhållanden, arbete eller kulturella aktiviteter (Boverket, hämtat 130513).

Södergran (2000) skriver om begreppet integration och dess svårtolkade och negativa innebörd, speciellt i samband med begreppet invandrare. Hon anser att begreppet borde ändras från integration till jämlikhet för att slippa eller minska uppdelningen av ett *vi och dom*, för att kunna känna varandra, och att vi inte

behöver likna varandra. Hon menar vidare att skolan bör arbeta med detta. Enligt Wellros ser integrationen olika ut på skolorna:

Kultur omfattar därmed gemenskaper, värderingar, erfarenheter och sammanhållande tankemönster. Men den finns inte bara inne i huvudet på människor. Medvetandet blir gemensamt bara genom att man kommunicerar, delar ett språk, förstår koder och budskap, ser hela sin omgivning som betydelseladdad på ett sätt som är någorlunda lika för alla-eller åtminstone för flera (Wellros 1998, s. 17).

Socialisation är den samlade beteckningen på alla processer som integrerar ungdomar och vuxna in i nya grupper. Socialisation är att erövra normer, värderingar och handlingsmönster i den nya gruppen. Målet är att nå fram till internalisering som innebär att omgivningens värderingar och moraluppfattningar förvandlas till individens egendom och blir en integrerad del av personligheten. Wellros (1998, s. 18) menar att en lyckad socialisation eller integration alltid skapas på gruppnivå. Den gemenskap gruppen delar i "medvetandet", innebär i praktiken att de delar känslan att "Jag vet att du vet att jag vet. Alla vet".

Beach (2004, s.17) argumenterar att integration handlar om möten mellan olika människor och kulturer. För att man ska lyckas med integration så är en av de viktigaste faktorerna att blanda en barngrupp med olika etniska ursprung och att det då ligger nära till hands att uppmärksamma likheter och olikheter. Hon menar att det kan hjälpa alla barn att känna inte överlägsenhet utan stolthet över sina erfarenheter, utseenden och kunskaper. Det gäller alla barn, och har man en helsvensk grupp kan man lyfta fram andra skillnader än etniska t.ex. hårfärg, dialekter och kroppsdelar (a.a.).

Beach skriver också att "Elever som bor nära varandra och leker tillsammans med varandra under fritiden kommer den sociala segregationen inom boendet att återverka på segregationen inom skolan" (a.a.). Lärarna borde främja integrationen genom att arbeta med att utveckla verksamheten så att alla elever behandlas lika, så att elever med olika bakgrund och erfarenhet kan mötas på lika villkor

2.1.8 Inkludering, en skola för alla

Enligt Nilholm (2007, s. 89) ses inkludering som en process med ett ständigt sökande efter ett bättre sätt att ta tillvara mångfald, där man lär sig leva med olikheter för att lära sig av olikhet. På så sätt kan olikheter bli något positivt, som en stimulans för att främja lärande. Han menar vidare att inkludering handlar om alla elevers deltagande, delaktighet och resultat. Nilholm fortsätter i 2005 års "Global Monitoring Rapport":

Inkludering handlar om alla elevers deltagande, delaktighet och resultat. "Deltagande" har här att göra med var barnen går i skola, om de gör det i tillräcklig utsträckning och i vederbörlig ordning, "delaktighet" har att göra med kvaliteten på deras upplevelser när de är där och måste därför omfatta deras syn på sig själva, medan "resultat" handlar om utfallet av lärandet i relation till den totala lärandesituationen, inte enbart till prov- eller examinationsresultat (Unescorådet (2005) hämtad 130412).

Att stödja inkludering kräver förbättring av pedagogiska och sociala ramar. För att klara nya trender och vanor när det gäller skolans system och när det gäller intellektuell, känslomässig och nyskapande förmåga bör en skola ge barnen optimala möjligheter. (a.a.) Ett inkluderande synsätt strävar efter att höja kvaliteten i klassrummet och för att kunna nå målet krävs förändringar på flera nivåer, bl.a. att erbjuda möjligheter att välja arbetsmetoder och individualiserat lärande så att eleven känner sig delaktig i skolan och inte utanför när det gäller kamratskap och undervisning. En inkluderande skola ska se till att erbjuda varje individ en relevant och passande skolgång och maximala möjligheter. Skolan ska vara "en skola för alla" och det kännetecknas bl.a. av att elevens behov och intressen ställs i centrum i en relevant miljö där självkänsla och självförtroende kan växa (a.a.).

2.1.9 Att arbeta i den mångkulturella skolan

Idag bor drygt 1,4 miljoner personer i Sverige, som är födda utomlands. Det motsvarar 15 procent av befolkningen (SCB, 2011). Sverige har blivit ett mångkulturellt land och i den svenska skolan går mer än 14 procent av elever som har mer än ett språk.

Sellgren, Axelsson & Rosander (2010) påpekar att eleverna har olika kulturell bakgrund, att var och en har sin egen historia, som möter den lokala skolans kultur. Som blivande lärare i ett mångkulturellt land är det viktigt att ta del av kulturernas olikheter och se vilka möjligheter det ger i det kommande yrket. Det finns både en nyfikenhet och en rädsla för det okända. Okunskap gör människor mer trångsynta och skolan kan i ämnen där segregation uppmärksammas ta upp diskussioner och bidra till ett mer integrerat samhälle. Integration på alla nivåer i samhället är omöjligt att uppnå, det är snarare ett utopiskt tänkande. "I mångkulturella skolor möts idag olika utbildningskulturer som utvecklats t.ex. i skolan och fritidshem" enligt Arfwedson, (Sellgren m fl., 2010, s18).

För en lärare är det viktigt att ha förståelse för olika kulturer för att kunna anpassa lektioner. Lärare som arbetar i skolan ska alltid vara beredda på att revidera sin undervisning och pröva nya vägar, eftersom elevunderlaget har väldigt olika förutsättningar. Arfwedson hävdar också att många barn med invandrarbakgrund

kan ha upplevt hemska situationer i sina hemländer och när de kommer till skolan har de med sig mycket av detta. Det kan hända att de tror att det är de själva som bär skulden till det som har hänt. Om man som lärare lyckas vända detta så att barnet får en positivare bild så man tagit ett steg till integration. Det kanske inte är så lätt för flesta lärare men att gå på utbildningar är viktiga processer för alla som jobbar i skolan (a.a.).

Det finns även stöd i forskningen för att ett gott samarbete med föräldrarna har positiv inverkan. Axelsson lyfter fram att om föräldrar och lärare samarbetar och lär känna varandra, så försvinner lärarens förutfattade meningar och föräldrarnas självförtroende växer, vilket gynnar barnens lärande (Axelsson 2004, s. 52). Även Bozarlan (2001, s.79) beskriver vidare att föräldrakontakten är viktig både för de föräldrar som kan och de som inte kan det svenska språket. Författaren menar också att de flerspråkiga föräldrarna tycker att det är värdefullt att ha en god kontakt med lärarna i verksamheten

Marta Palla (2011) hänvisar till Dysthe som menar att barnen i multikulturella klasser framför allt behöver ett dialogiskt klassrum. Hon hänvisar även till Ladberg (2003) som menar att bekräftande av eleven är viktigt för att motivera lärande.

2.2 Teoretisk utgångspunkt

2.2.1 Teorier om lärandet

Wells (Gibbons, 2009, s. 26) hävdar att det finns två sätt att se på inläring, skolor har olika åsikter om undervisningen och vilka medel som ska användas för att nå målen. Den första som kallas ”det tomma kärlets” modell, eller enligt Freier talade om som ”banking modell” (a.a.) De anser att elevernas minne är tomt och lärares uppdrag att fylla på eller banka in kunskaper och färdigheter. Kommunikationen mellan elever och lärare som en sändare och mottagare och språket som ett sätt att överföra kunskapen. Andra sätt att undervisa kan kallas ”progressiva” och där ser man annorlunda på inläring. Eleven sätts i centrum av undervisningsprocessen och man ser inte undervisning bara som ett mottagande av information. Eleverna ses som tänkande människor.

Enligt Vygotsky (Gibbons, 2009) den kognitiva utvecklingen sker genom att elever samarbetar med andra i vardagsaktiviteter, samtal och problemlösande. Om ett barn ska rita några figurer med en vuxen, så handlar det inte bara om att rita utan man pratar om egenskaper hos varje figur, hur man tar hjälp av färger och mönster för att se helheten osv. Vygotsky menar att den sociala dialogen internaliseras så den blir som en resurs för varje individs tänkande, det som han benämner ett ”inre tal”. Barnet som ritar figurerna tillsammans med en vuxen lär sig inte bara om hur figuren ser ut utan också själva tillgångssättet. Själva målet

med den typen av inläring är att man skulle kunna använda kunskapen i andra sammanhang. Vygotsky kallar detta att arbeta mot den proximala utvecklingszonen, ”Det ett barn i dag kan göra med stöd, kan hon eller han göra på egen hand i morgon” (Gibbons, 2009, s. 168).

Bruner (Gibbons, 2009) betyder stöttning inte vilken hjälp som helst utan den hjälp som leder eleverna till färdigheter, nya begrepp och god förståelse. Det är lärarens uppgift att ge den stöttning för att eleverna småningom ska klara sig samma uppgift utan hjälp.

Clegg (1996) hävdar att det krävs en medvetenhet om den egna lärarrollen för att kunna stödja och utveckla elevens kulturella erfarenhet. Författaren anser att duktiga läraren tar ansvar för att främja elevernas lärande och kommunikation genom att välja ett bra arbetssätt som stimulerar integrationen mellan elev/elev och elev/lärare med utgångspunkt från elevens språk, kultur och lektionens planerade mål. Och andraspråkselever är inte homogena grupp utan den är en vanlig grupp som tillhör annan erfarenhet, språk, värdegrund och kultur.

Dyste (2003) skriver att lärarna inte bara behöver kunskap om språk och språkutveckling, utan även om andra aspekter när det gäller att undervisa i mångkulturella klasser. I det dialogiska klassrummet lär sig eleverna att det går att kommunicera och lösa konflikter utan våld och de lär sig också att inte uppfatta saker och ting bara på ett sätt. Dessutom lär de sig att alla har samma rättigheter och behov och de blir medvetna om sitt ansvar för vad som händer.

Säljö (2007) menar att människan via språket blir delaktig i andras perspektiv och det är genom språket som sociokulturella erfarenheter förmedlas. Det som är speciellt med språket är att det fungerar som ett redskap för kommunikation både mellan människor och inom människor. Språket är med andra ord länken mellan samhället och de kollektiva erfarenheterna och individen. Detta är en av Vygotskijs mest lysande insikter, hävdar Säljö (2007, s.108-132).

Mattsson och Håkansson skriver också att det är pedagogens uppgift att alla elever får delta och vara aktiva i interaktionen (Mattsson & Håkansson, 2010, s. 83). De lyfter även fram Vygotskys teori om att språkutveckling sker i socialt samspel med andra samt teorin om att lärande och kunskap utvecklas om en lärare kombinerar olika miljöer till exempel den sociala miljön och den fysiska miljön.

2.2.2 Elevens erfarenheter och elevinflytande

Barnets intresse är en viktig del i barns liv och som speglar deras naturliga behov. (Lindqvist, 1999). Vygotskij anser enligt Lindqvist att en lärare bör utgå från elevernas tidigare erfarenheter. För att kunna utveckla barnens intressen måste det vara sammankopplat med något som de är intresserade av, även att det redan är känt hos individen. Det innebär också att det ska innehålla nya verksamhetsgrenar

för annars blir det utan resultat enligt författaren. Det som är alldeles nytt eller det som är gammalt kan inte väcka intresse eller intressera oss för ett ämne eller händelse. Därför är det viktigt att gör ämnet eller händelsen till en personlig angelägenhet till eleven och på så sätt kan vara säker på att individen är intresserad vilket blir en framgång, eftersom elevens intresse blir ett nytt intresse för eleven lärare ska ta hänsyn till barnens intressen” (Lindqvist, 1999).

Enligt Rosenqvist, (2005, s.168) är elevens inflytande också viktig i integrationsprocessen. Hon hänvisar till Skolkommitténs delbetänkande

Inflytande på riktigt” och där tre utgångspunkter anges. Den första är att det är en mänsklig rättighet att ha inflytande och vara delaktig. Det innebär att bli sedd och respekterad. Synen på barnen som genomsyrar FN:s barnkonvention är att barn är samhällsmedborgare med kompetens och kunskap. Den andra utgångspunkten är att skolan har till uppgift att fostra barnen till demokratiska medborgare. För att lyckas med detta uppdrag måste eleverna involveras i samarbete med andra där de känner sig delaktiga, hörda och respekterade. Sett ur denna aspekt för gruppen en viktig funktion. Den sista utgångspunkten är att inflytande i form av delaktighet är en förutsättning för lärande.

2.2.3 Sammanfattning

Enligt Wells (Gibbons, 2009)det finns två sätt att se på inläring i skolor. Enligt Vygotsky (a.a.) sker den kognitiva utvecklingen genom att elever samarbetar med andra i vardagsaktiviteter och problemlösande. När den sociala dialogen internaliseras så blir den som en resurs för varje individs tänkande. Det krävs en medvetenhet om den egna lärarrollen för att kunna stödja och utveckla elevens kulturella erfarenhet. Det är lärarens uppgift att ge stöttning för att eleverna så småningom ska klara samma uppgift utan hjälp och att undervisningen utgår från elevens intresse (Lindqvist, 1999). Enligt Rosenqvist är elevinflytande också en viktig del i processen. Slutligen talar Rosenqvist (Sträng, 2005) om att skolan har en uppgift att fostra barnen till demokratiska medborgare. Det är pedagogens uppgift att alla elever får delta och vara aktiva i interaktion menar (Mattsson & Håkansson, 2010, s.83). Flyman lyfter även fram Vygotskys teori om att språkutveckling sker i socialt samspel med andra samt teorin om att lärande och kunskap utvecklas i en zon som ligger strax över den nivå en lärande befinner sig på (Mattsson & Håkansson 2010, s. 82).

3. Metod

I denna del skriver jag om hur jag har gått tillväga och vilka metoder jag har valt för att få svar på mina frågeställningar.

3.1 Val av metod

Jag har intervjuat lärarna utifrån en frågemanual men det har funnits möjlighet för lärarna att lägga till information. Lärarna har också möjlighet att komplettera sina svar vid ett andra intervjutillfälle. Jag anser därför metoden har mer gemensamt med den kvalitativa intervjun än den strukturerade intervjun. (Johansson & Svidron, 2006, s.43).

Kvale (1997) använder intervjusamtal som ett samspel, ett utbyte av synpunkter mellan två personer som samtalar om ett ämne av gemensamt intresse syftar till att tolka och skapa mening i relation till något eller någon. Kvale anser att den stora fördelen med kvalitativa intervjuer är deras öppenhet. Han delar in och rekommenderar att planera intervjuerna utifrån en frågeguide med öppna frågor: Samtidigt som frågeguiden ger stöd att hålla fokus på ämnet, innebär att de öppna frågorna möjligheter till vidare utveckling av informanternas upplevelser av arbetslagen (Kvale, 1997, s. 84-85).

Intervju som metod passar bra in i den här undersökningen eftersom det är andras upplevelser av något specifikt. Forskningsintervjun syftar till att "beskriva och förstå meningen hos centrala teman i den intervjuades livsvärld." (Kvale 1997, s. 34). En annan fördel som Kvale tar upp är att intervjun inte är helt strukturerad (till skillnad från en enkät) så ges det möjlighet för den intervjuade att föra in material och infallsvinklar som intervjuare inte tänkte på innan. En nackdel till det här är det faktum är att jag är väldigt rutinerad när det kommer till konsten att intervjua. Liksom Kvale (1997) skriver, så påverkar parterna varandra i alla möten. Mitt sätt att ställa frågor kanske styrde mina respondenter i en viss riktning. Det hände i vissa fall att mina frågor ställdes på ett sådant sätt så att de som blev intervjuade inte riktigt förstod vad jag menade. Jag fick då möjlighet omformulera mig och ibland även ge exempel på vad jag menade.

3.1.1 Urval

Jag använde mig av personliga kontakter på skolan för att kunna återvända till intervjupersonerna om så behövdes under analysens gång. Mina krav var att den skolan jag skulle undersöka arbetade med flerspråkiga elever. I undersökningen deltog fyra olika lärare som arbetar på en liten grundskola i en stad i södra Sverige till vilken jag har anknytning, tanken var sju lärare skulle intervjuas men av olika

anledningar följde bort tre. Jag har valt medvetet ut dessa lärare. Mina krav var att den skolan jag skulle undersöka arbetade med flerspråkiga elever. Det blev en kommunal skola där 220 elever har undervisning. Av de 220 elever som finns på skolan har 215 ett annat modersmål än svenska. Flera språk finns representerade men de stora grupperna är arabiska och albanska. På skolan finns 12 ordinarie klasser och 2 förberedelseklasser. Personalen utgörs av fyra förskollärare, två fritidspedagoger, femton grundskolelärare, två specialpedagoger och en talpedagog, samt två fyra lärare som har ett annat modersmåls än svenska.

Lärarna som har medverkat i undersökningen kommer från denna skola men har olika yrkeslängd, mellan tre och tjugo år. Lärarna är kända för mig sedan tidigare, vilket jag såg som en bra möjlighet att etablera en god kontakt och förtroendet med de intervjuade redan var på sätt och vis etablerad. Lärarna var både kvinnor och män. Samtliga lärare är anonyma i denna undersökning.

3.1.2 Datasamlings metod och genomförande

Litteraturböcker som är baserade på användbar information, kurslitteratur, tidskrifter samt Internet är också bra att använda sig av. Där måste man hänvisa källkritisk och kolla på när hemsidan sist uppdaterats. Jag självjobbar på mångkulturella skolan och fått ta del av olika saker eller situationer som är lämpliga för detta arbete.

Genomförande av intervjuerna har verkställts under tre veckor i ett klassrum när eleverna inte var närvarande. Intervjuerna tog ca 30-45 minuter per person. Jag har inte alltid följt frågeordningen, utan varit öppen och mer valt en samtalande intervjuform där jag har följt upp lärarens svar med följdfrågor. Medverkande intervjuare har i förväg informerats om undersökningen och syftet med intervjun. Jag har erbjudit dem att skicka ut intervjufrågorna i förväg och det var också deras önskemål att se frågorna innan intervjutillfället. Detta gjordes för att motverka att intervjuaren har ett övertag på den intervjuade eftersom det annars endast är frågeställaren som vet vilka frågor som skall ställas, vilket Trost (1997) påpekar.

3.1.3 Etik

De tillfrågade lärarna har själva valt och gett samtycke till om de vill vara med i undersökningen. Samtycke har skett muntligt. De har haft möjligheten att avstå att svara på frågor de tycker vara besvärliga eller känsliga (Trost, 1997, s. 95). Vidare har medverkande lärare informerats om att deras svar kommer att behandlas anonymt och att ingen information om vilken skola som är berörd kommer att nämnas (Kvale, 1997).

3.1.4 Presentation av intervjudeltagarna

Jag kommer ge en kort presentation om varje lärare. Jag kallar lärarna för A, B, C och D.

3.1.4.1 Lärare A

Lärare A började arbeta som lärare i en svensk skolan 1980, då inte fanns en enda flerspråkig elev i denna skola. Lärare A är utbildad till förskolelärare men har även vidareutbildat sig i svenska som andraspråk. A fick då erbjudandet att börja arbeta som lärare i en förberedelseklass i en mångkulturell skola sedan och har gjort det sedan 1997.

3.1.4.2 Lärare B

Lärare B är 42 år och har arbetat som lärare i 11 år. B är utbildad lärare för grundskolans senare år. B har även läst tillräckligt många poäng i svenska och i svenska som andraspråk för att vara behörig att undervisa svenska som andra språk till flerspråkiga elever i den här skolan. B började arbeta i en mångkulturell skola för tre år sedan.

3.1.4.3 Lärare C

Lärare C har arbetat som musiklärare i grundskolans senare år i 20 år. C har även läst svenska som andra språk och specialpedagogik. I den här skolan har hon arbetat i 10 år men även arbetat som musiklärare på flera olika ställen.

3.1.4.4 Lärare D

Lärare D har arbetat som lärare i grundskolans tidigare år i 15 år. D är utbildad i SO och NO för grundskolans tidigare år. D fick erbjudande om att arbeta i den mångkulturella skolan där han befinner sig, för sju år sedan.

4. Resultat

I denna del redovisas svaren i samma kategorier som frågorna ställdes under intervjuerna. Jag kallar lärarna för A, B, C och D.

4.1 Lärare A

Lärare A berättar att många av hennes elever är i behov av språklig stöttning och social träning för att kunna ta det av undervisningen. ”Att eleverna kunna få en bra grund i svenska språket är viktigt för att kunna få inflytande, vara en aktiv deltagare samt kunna samspela med både lärare och andra elever i skolan” säger hon.

Lärare A beskriver sin undervisning som utgår från elevernas intresse för att väcka en nyfikenhet och vilja till att lära hos dem, då kan de bygga upp och utveckla sitt språkliga inflytande, sin fantasi och lust att skapa. Hon fortsätter med att det är viktigt att utveckla förmågan att läsa, förstå, tolka och uppleva texter av olika slag och att anpassa läsningen och arbetet med texten. Hon förklarar också att arbetet omfattar att utforma och planera så att eleverna deltar i olika slags aktiviteter. Hon organiserar och leder elevernas aktiviteter i hög grad genom att ge dem uppgifter samt instruktioner för uppgifternas genomförande, samt delar eleverna i små och stora grupper beroende på aktivitet.

I skolan finns två stycken förberedelseklasser. Där finns en chans att knyta kontakter för de flerspråkiga eleverna om personalen jobbar med det. Det finns större möjlighet att stötta eleverna i deras start i svenska skolan, då elevgruppen inte är så stor. Alla elever inkluderas i den pedagogiska verksamheten och undervisningen. De som kommer från förberedelseklasserna har nog svårt att integreras, eftersom deras kunskaper i svenska inte riktigt räcker till för att förstå alla ord i undervisningen, speciellt gäller detta de äldre eleverna.

Lärare A anser att modersmålsundervisningen stärker barns identitet och självkänsla och den positivt kan påverka deras integration och stimulera deras känsla av kulturtillhörighet. Modersmålet är viktigt för att eleverna ska kunna utveckla både sitt modersmål och det svenska språket så att de så småningom har lätt att inkluderas i undervisning på svenska. Lärare A ser på barns tvåspråkighet som en fördel för dem och säger att ”Många elever är väldigt stolta över att prata på sitt modersmål. I skolan kan dessa elever organisera olika aktiviteter och föreställningar där elever och deras föräldrar, aktivt deltar”.

Lärare A tror efter mångårig erfarenhet att ”Det vore idealiskt om skolorna hade 30-40% av eleverna med svenska som modersmål. Om det finns 98-100% flerspråkiga elever går språkutvecklingen i svenska som andraspråk långsammare.

Skolan lyckas inte riktigt med att främja integrationen i någon högre grad”, berättar läraren.

Lärare A menar att föräldrar väljer den här skolan själva och är nöjda med undervisningen som deras barn får. Föräldrarna borde också integreras och inkluderas i skolverksamheten, t.ex. hälsa på sina barn i klassrummet och delta i skolans föräldramöten och andra aktiviteter som skolan ordnar tillsammans med föräldrar. Många föräldrar verkar anse att det som händer i skolan är lärarnas jobb, ingenting som föräldrar borde lägga sig i. De har ju såklart sin skolkultur från hemlandet med sig. Många föräldrar hjälper sina barn med skolarbetet på alla sätt de kan och efter förmåga, medan andra säger rakt ut att de faktiskt inte kan hjälpa sina barn med läxorna, utan det får barnen klara själva. Läraren anser att många av föräldrarna borde ta ett större ansvar för sina barns skolgång för att barnen framgångsrikt ska integreras. Föräldrarna borde lära sig svenska språket så att de kan hjälpa sina barn.

Slutligen anser hon att arbetet i en mångkulturell skola är utmanande genom att man fångar språk och olikheter i kulturer, men att det också kan krocka i attityder t.ex. när det gäller konfliktlösning.

4.2 Lärare B

Lärare B tycker att ”det är sorgligt med elever som är födda i Sverige och har gått på dagis i Sverige, men inte kan göra sig förstådda på svenska”. B tycker att det är väldigt viktigt att ge barnen kunskap och förståelse om det sociala samspelet i Sverige. Viktigt är också att de slussas in i det svenska samhället succesivt via olika aktiviteter t.ex. musik, bild, teater, idrott och studiebesök, under skoltid.

Lärare B ”bidrar till genom att ha samma mål och samma förväntningar på sina elever här som på vilken annan skola jag arbetat på” säger B. Den viktigaste målsättningen för lärare i B:s undervisning är att eleverna ska kunna utvecklas efter sina förutsättningar, tycka att det är intressant och roligt när de kommer till skolan. B vill gärna att de ska kunna uttrycka sig och utveckla en bra självkänsla och ett bra självförtroende. De ska ha det bra i skolan och lära sig en hel del på vägen och tillägna sig en massa kunskap, menar B. En del av B:s elever når inte målen. Orsaker till det kan vara flera, t.ex. elevens egen oförmåga, vissa elever är särskolemässiga och uppnår därför inte målen i styrdokumentet. Andra orsaker är att eleverna vistas i en sådan språkmiljö som gör det svårt för dem att klara av målen i svenska och matematik på grund av språkliga brister i svenska språket. Föräldrarna kan inte hjälpa till med läxor eftersom deras svenska brister i ännu högre grad än barnens, berättar B.

B tycker det är bra att finns en förberedelseklass. Eleverna som går där får bra baskunskaper innan de kommer ut i klasserna, de får en trygg start i den svenska

skolan och får möjlighet att bygga goda relationer i en liten grupp innan de börjar i en större klass.

Föräldrarna inkluderas i sitt barns värld på skolan genom daglig kontakt vid lämning och hämtning för de yngre barnen, vid föräldramöten och andra aktiviteter såsom Luciafirande m.m. De kan också följa klassens liv via ett bildspel i hallen utanför klassrummet. Vid utvecklingssamtal beställs en tolk eller så finns en modersmåls lärare till hands. B skulle önska att de hade elevbyte med barn från en ”svensktalande” skola, den här skolan har en nästan bara flerspråkiga elever.

Lärare B: menar att det är viktigt att eleverna går på modersmålsundervisning. B anser att barnen lär sig svenska snabbare om de har ett bra modersmål och hela tiden får utveckla det också. ”Elever som har ett relativt utvecklat modersmål får det lättare att lära sig svenska språket än de som inte är då starka i moders-målet”. Läraren samarbetar mycket med modersmåls lärarna, de samplanerar ofta. De är också med på B:s lektioner flera gånger i veckan och ger eleverna det stöd de behöver.” Ibland kör vi parallellt samma tema för att underlätta för eleverna. Det känns spännande och roligt för flera elever för att se likheter och olikheter”, säger B. Läraren anser att jobbet i en mångkulturell skola är roligt, där ser man andra förväntningar, vilket gör arbetet intressant.

4.3 Lärare C

Lärare C försöker bidra till att flerspråkiga elever skall få en bra integration och inkludering i den svenska skolan genom att se till att ord som finns i undervisningen förstås av eleverna. Men det måste man med svenska elever också, så där finns ingen skillnad. Det som är viktigt, är att skapa förståelse för ev. olikheter i kultur och synsätt.” Jag ser inte mina elever som elever med utländsk bakgrund utan elever som jag hjälper utifrån deras individuella nivå och jobbar mot målen i Lgr11”, säger C.

Bra undervisning och höga krav ger resultat, därför är det viktigt att uppmuntra eleverna i undervisningen genom att använda olika metoder, material som utgår ifrån elevernas intressen, vilket spelar stor roll i deras inlärningsprocess. C samt en del kollegor går på vidareutbildning för att utveckla sig och för att hålla sig uppdaterade.

C tillägger också att det bara är fördelar med förberedelseklasser, för eleverna får en fast grund i det svenska språket innan att de slussas in i en vanlig klass. Läraren anser att det finns stora fördelar med att jobba på en mångkulturell skola, man utmanas i sitt yrke mycket mer än på en ”vanlig” skola, för man tvingas tänka efter och individualisera undervisningen i högre grad. Men det kan också vara väldigt tungt när ingenting i undervisningen är självklart eftersom referens-

ramarna hos eleverna är ofta helt olika de hos läraren. Språket är ett också stort hinder många gånger.

Lärare C ser att det är bara fördelar med att eleverna går på modersmålsundervisning. ”De flesta av eleverna som kommer hit har ofta en bra grund i sitt modersmål men det behöver utvecklas, detta får de möjlighet på modersmålsundervisningen.” Deras modersmål är ju lika viktigt som det svenska språket, eleverna får inte tappa de kunskaper de har i modersmålet. Modersmållärare har även en stor roll i studiehänledningen där de förklarar och översätter olika ord och begrepp till nyanlända elever för att utveckla deras språk och kunskaper.

Man bör ha flest antal svenska elever i klassrummet, så att de som går i skolan får höra en tydlig svenska talas. Lärare C tycker ”att segregationen är ett hinder för integration”, för det finns i skolan nästan 98-100 % flerspråkiga elever just nu. Läraren berättar vidare att bostadsområdet i sig ofta sammankopplas med hög arbetslöshet, vilket lärare tycker är väldigt tråkigt.

4.4 Lärare D

Lärare D säger att ”Vi försöker inkludera alla elever i vår skola men det brister ibland på grund av språksvårigheter och speciella behov hos vissa elever”. Tyngdpunkten på vår skola borde ligga på den språkliga utvecklingen, språket är nyckeln till integrering och inkludering.

På D:s skola använder man ganska mycket hjälpmedel och material för att fånga elevernas intresse. Läraren jobbar mycket i smågrupper för att alla elever ska ses och känna sig som en del i gruppens gemenskap. I arbetet utgår läraren ofta från elevernas intressen och försöker individualisera undervisningen som står tydligt i läroplanen. Det finns ett antal elever i skolan som har extra stora sociala behov eller brister i svenska språket.

Lärare D ser att barnen lär sig svenska snabbare och bättre om de har ett bra grund i modersmålet och hela tiden får utveckla det. D förklarar vidare att studiehänledningen som eleverna får på sitt modersmål är ett bra stöd. Där får eleverna hjälp och förklaringar på ord och begrepp som de annars inte förstår och det hjälper dem dessutom att få en större förståelse för det som händer i skolan.

Lärare D jobbar med integrering och inkludering enligt läroplanen, men det finns några enskilda elever som i nuläget inte kan inkluderas i gruppen och då får man möta den eleven individuellt. Andra viktiga moment är att bjuda in föräldrar till samtal när de kommer spontant till skolan. Det är bra att ta kontakt med föräldrar när allt är positivt, inte bara när det är något problem, och inte vara sena att berätta när något gått bra. Fördelarna med att arbeta i en mångkulturell skola är bland annat att man som lärare får lära nytt. Det finns också massor av möjligheter att

lära sig om andras språk och kultur. D säger att ”jobbet i en mångkulturell skola kan ge en bild av samhället, som innehåller dessa kulturer”.

5. Analys och diskussion

I den här delen kommer jag att analysera och tolka intervjuerna och besvara mina frågeställningar. För att undersöka detta valde jag att intervjua fyra lärare som arbetar i en mångkulturell skola. Enligt Trost (2010) finns det inte några regler för hur man ska göra analys, utan man ska använda sig av sin fantasi och kreativitet enligt Trost (2010). Under mina intervjuer antecknade jag svaren direkt.

5.1 Hur integreras föräldrar i skolans verksamhet

Den första frågeställningen lydde; Hur upplever fyra lärare att flerspråkiga och nyanlända elever inkluderas i den pedagogiska verksamheten och undervisningen?

I min studie lyfte två av informanterna fram att föräldrakontakten var särskilt viktig. Bozarslan (2001) menar att om man ska lyckas med en god integration så måste man ha en god föräldrakontakt. Bozarslan beskriver vidare att föräldrakontakten är viktig både för de föräldrar som kan och de som inte kan det svenska språket. I min studie berättade en att det var svårt att engagera de föräldrar som inte kunde tala svenska men enligt Bozarslan tycker även de flerspråkiga föräldrarna att det är värdefullt att ha en god kontakt med lärarna i verksamheten.

Enligt Lgr11 (Skolverket, 2011, s.16) är det viktigt att flerspråkiga elever och deras föräldrar upplever trygghet när de kommer till skolan. Många kommuner erbjuder nyanlända familjer med barn, en introduktionsutbildning/verksamhet där de nyanlända föräldrarna och barnen får mer information och en korrekt bild av det svenska samhället. En sådan verksamhet finns till exempel i den kommun där jag gjorde min undersökning och kallas för Slussen. Slussens mål och syfte är att kartlägga barnets förutsättningar.

Enligt (Skolverket, 2011, s.14) har skolan ansvaret att förklara för både eleven och vårdnadshavaren, vilka rättigheter och skyldigheter man har.

De flesta intervjuade lärarna anser att eleverna behöver stöd av sina föräldrar hemma, vilket jag också berört tidigare. Det finns även stöd i forskningen för att ett gott samarbete med föräldrarna har en positiv inverkan på elevernas skolgång. Axelsson (2004) kommer fram till att om föräldrar och lärare samarbetar och lär känna varandra, minskar lärarens förutfattade meningar och föräldrarnas självförtroende växer, vilket gynnar barnens lärande och inkluderande.

5.2 Förberedelseklassens betydelse vid integrering och inkludering

På vilket sätt arbetar dessa lärare för att främja integration och inkludering för flerspråkiga elever i den svenska grundskolan?

Alla de intervjuade lärarna anser att det är bara fördelar med förberedelseklasser, för elevens språkutveckling och sociala utveckling. Enligt Clegg (1996) krävs det också en medvetenhet om den egna lärarrollen för att kunna stödja och utveckla elevens kulturella erfarenhet. Författaren anser att duktiga lärare tar ansvar för att främja elevernas lärande och kommunikation genom att välja ett bra arbetssätt som stimulerar integrationen mellan elev/elev och elev/lärare med utgångspunkt från elevens språk, kultur och lektionens planerade mål. Dessutom är andraspråks-elever inte en homogen grupp utan den är en vanlig grupp med andra erfarenheter kring språk, värdegrund och kultur.

De intervjuade lärarna poängterade vikten av att jobba konkret med språket, att t.ex. gå ut i naturen när man talar om årstider samt visa hur blommor och träd ser ut. Vygotskij anser att miljön har stor betydelse för barns utveckling (Lindqvist (1999), därför är det viktigt att lärare skapar miljöer som leder till att eleverna kan utvecklas på bästa möjliga sätt.

Alla intervjuade lärare anser att det svenska språket är en nyckel till integrering och inkludering av eleverna i den svenska skolan. Språket är en förutsättning för att eleverna ska kunna ha inflytande i skolan. Rosenqvist (2005), menar att eleverna har till inflytande och inflytande är en förutsättning för lärande. Även Säljö (2007) menar att människan via språket blir delaktig i andras perspektiv och det är genom språket som sociokulturella erfarenheter förmedlas. Det som är speciellt med språket är att det fungerar som ett redskap för kommunikation både mellan människor och inom människor.

Lärarna i skolan jobbar mycket i smågrupper för att alla elever ska kunna ses och kunna känna sig som en del i gruppens gemenskap. Marta Palla (2011) hänvisar till Dysthe som menar att barnen i multikulturella klasser framför allt behöver ett dialogiskt klassrum. Hon hänvisar även till Ladberg (2003) som menar att bekräftande av eleven är viktigt för att motivera lärande.

5.3 Svensktalande och flerspråkiga vid integration och inkludering

Lärarna menar att den heterogena sammansättningen av svenska och flerspråkiga elever, som finns i andra skolor, främjar den språkliga utvecklingen hos de elever som har svårigheter med det svenska språket. Säljö (2007) menar att människan via språket blir delaktig i andras perspektiv och det är genom språket som sociokulturella erfarenheter förmedlas. Det som är speciellt med språket är att det fungerar som ett redskap för kommunikation både mellan människor och inom människor.

Lärarna här har en större uppgift genom att försöka motivera elevernas språkutveckling när det gäller svenska språket. De lärare som arbetar med elever från andra länder har en uppgift att väcka elevernas intresse för det svenska språket. Att skapa ett intresse hos barnen och få dem intresserade är en stor fördel för då vill barnen lära sig språket för att de själva tycker att det är intressant (Lindqvist, 1999). Man arbetar med att försöka slussa ut eleverna för det är viktigt med en grupptillhörighet och utifrån de individuella förutsättningarna försöker man få eleverna att delta, mer eller mindre i klassens normala undervisning Sellgren (2006, s. 30).

5.4 Modersmålet och studiehandledningens betydelse för språkutvecklingen

Alla intervjuade lärare tycker att modersmålet är det bästa instrumentet för att utvecklas vidare även i andra ämnen. Samtliga konstaterade att modersmålet och lärare i studiehandledning är något som bidrar till utveckling av elevens kunskaper, personlighet, trygghet och självkänsla (Paulun, 1993). I Skolverket talas ut att ”Studiehandledning på annat modersmål än svenska och undervisning i svenska som andraspråk bör utvecklas och erbjudas elever med svårigheter i studierna” (Skolverket, 2006).

Modersmålet bidrar till att eleverna lättare förstår sin egen kultur och så underlättar det integrationen i samhället menar Skolverket via sin hemsida (Skolverket, 2013). För elevens identitetsutveckling och självkänsla och i synnerhet för nyanlända elever, som känner sig mycket osäkra i den nya miljön, är modersmålsundervisning/studiehandledningslärare kanske det bästa stödet, för där får eleverna uttrycka känslor och tankar på sitt eget språk. Modersmålsläraren blir också, om de har en bra relation med sina elever, en förebild för eleverna, Ladberg (2003).

6. Slutsatser

Det finns inga tvivel om att de intervjuade lärarna arbetar enligt de rekommendationer som finns vad gäller flerspråkighet. När mina intervjuade lärare möter sina elever ser de inte en elev med utländsk bakgrund utan en elev som de vill hjälpa utifrån deras individuella nivå för att nå målen i läroplanen Beach (2004). Men tyvärr verkar det som om lärarna inte tycker att elevernas kunskaper växer så mycket som de skulle ha gjort om det hade funnits en majoritet av svensktalande elever i klasserna och det är något som all de fyra intervjuade tar upp. Man kan ana lärarnas hopplöshet över sakernas tillstånd, för i många fall går den här integreringen och språkutvecklingen långsamt eftersom eleverna i huvudsak bara möter det svenska språket via sina lärare.

Alla de intervjuade lärarna använder olika material och metoder för att eleverna lättare ska förstå och för att främja inläring och en känsla av trygghet. De betonar trygghet i gruppen för att eleverna ska må bra och det stämmer överens med Wellros (1998) som menar att en lyckad socialisation eller integration alltid skapas på gruppnivå. Det som verkar ha avgörande betydelse för språkutvecklingen enligt de intervjuade lärarna är modersmållärarna och studiehandledningen på det egna språket, som enligt Paulin (1993) är ett viktigt stöd och stimulans för språkutvecklingen. Moders-målläraren blir också, om de har en bra relation med sina elever, en förebild för eleverna. (Ladberg, 2003).

Alla lärare anser att det är bara fördelar med förberedelseklasser för där får nyanlända elever en fast grund i svenska språket och också social träning innan de slussas ut i klasserna. De intervjuade lärarna satsar på vidareutbildning kontinuerligt för att höja sin kompetens kring god integration och inkludering eftersom studiesituationen för en del elever gör att lärarna griper efter varje halmstrå för att kunna hjälpa dessa. Enligt Arfwedson ska lärare som arbetar i skolan alltid vara beredda att revidera sin undervisning och pröva nya vägar, eftersom elevunderlaget har väldigt olika förutsättningar. Att eleven ska kunna delta i samhället är en rättighet och en förutsättning för att kunna bli sedd och respekterad av andra enligt Rosenqvist (2005).

Någon av lärarna menar att föräldrarna inte vill delta i undervisningen, dels kanske på grund av språkbrister men även därför att de inte tycker att det är föräldrarnas sak att undervisa. Här kanske den läraren ändå ska försöka få med föräldrarna eftersom det kan tillföra mycket när det gäller barnens skolgång. När föräldrar och lärare samarbetar och lär känna varandra försvinner lärarens förutfattade meningar och föräldrarnas självförtroende växer, vilket gynnar barnens lärande och inkluderande, Axelsson (2004).

Genom detta arbete har jag fått lära mig flera viktiga aspekter av mitt kommande läraryrke, bland annat hur flerspråkiga elever kan integreras och inkluderas i skolans värld. Att arbeta i den mångkulturella skolan kan vara både roligt och

tufft. Studien har också förklarat vad lärare anser är en god integration och inkludering men att det kan vara olika från lärare till lärare och från elevgrupp till elevgrupp. Det som också är intressant är att de intervjuade lärarna visar ett stort intresse för elevernas kultur och språk, samt uppmuntrar både svenska och flerspråkiga elever på rätt sätt, enligt forskning, allt för att öka kvaliteten i undervisningen och stärka integrering och inkludering i skolverksamheten, Nilholm (2007).

Att integrering skulle vinna på att svensktalande och flerspråkiga elever gick på samma skolor är en uppfattning de intervjuade lärarna har och som jag delar. Detta är dock ett politiskt problem och inget som den enskilda skolan kan lösa.

Det skulle ha varit mycket intressant att ha intervjuat eleverna hur de upplever sin skolgång, både i nuet och långt senare, när de lämnat grundskolan.

Källförteckning

Axelsson, Monica (2004), *Skolframgång och tvåspråkig utbildning i: Hyltenstam, Kenneth och Lindberg, Inger (red.), Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur

Beach Norell, Annie (2004). *Mångfald och medkänsla*. Kristianstad: Studentlitteratur AB

Bozarslan, Aycan (2001). *Möte med mångfald: förskolan som arena för integration*. Hässelby: Runa.

Dysthe, Olga (2003). *Dialog, samspel och lärande*, Lund: Studentlitteratur lärare HSL Förlag

Håkansson, Gisela. Och Georges Lüdi (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur AB

Håkansson, Gisela. Och Anna Flyman-Mattsson (2010). *Bedömning av svenska som andraspråk*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB

Ladberg, Gunilla (2003). *Barn med flera språk, Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. Stockholm: Liber AB.

Lindqvist, Gunilla (1999). *Vygotskij och skolan: texter ur Lev Vygotskijs Pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lunneblad, Johannes (2009). *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur AB

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Utbildningsdepartementet. Stockholm: Skolverket

Nilholm, Claes (2007). *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur

Patel & Davidson (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur AB

Paulin, Arja, m.fl. (1993). *Mer än ett modersmål*, Studiehandledning. HLS: Staten Skolverket

Pauline, Gibbons. Och Bruner(2009). *Lyft språket lyft tänkandet*. Hallgren & Fallgren Studieförlag AB

Regeringskansliet. (2003). *Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB

Rosenqvist, Marie-Louise. Och Sträng Monica H. (red), 2011. *Samspel för lärande*. Malmö: Studentlitteratur

Sellgren, Axelsson & Rosander (2010). *Flerspråkiga barn och elever utvecklar språk, litteracitet och kunskap*. Språkforskningsinstitutet i Rinkaby

Svensson, Ann-Katrin (1998). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur AB

Södergran, Lena (2000). *Svensk invandrar-och integrationspolitik*, Umeå: Umeå Universitet

Trost, Jan. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB

Vygotskij, Lev S. (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Uddevalla AB

Wellros, S. (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur AB

Elektroniska referenser

FNs konvention (2013)

Tillgänglig på: [www.barnensraddningsark.com /fn-barnkonvention.shtml](http://www.barnensraddningsark.com/fn-barnkonvention.shtml)
(hämtad 2013-04-29)

Nihad Bunar (2013) *Nyanlända och lärande – en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*

Vetenskapsrådet ISSN 1651-7350 ISBN 978-91-7307-171-0

Rapportnummer 6: 2010

<http://www.forskning.se/download/18.7d3d370412800b1f670800067/Rapport+6.2010.pdf> (hämtad 2013-04-21)

Nilholm, Claes (2007) *Riktlinjer för inkludering– att garantera tillgång till Utbildning för Alla*, Svenska Unesco-rådet

<http://www.unesco.se/Bazment/Alias/Files/?Inlaga> (hämtad 2013-04-21)

Skolverket(2013). Skollagen. Läroplaner Policydokument.

Tillgänglig på: www.skolverket.se (hämtad 2013-05-02)

Skolverket (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2027>

Skolverket (2013). Pressmeddelande

Bättre studieresultat för elever som deltar i modersmålsundervisning

<http://www.skolverket.se/press/pressmeddelanden/2008/battre-studieresultat-for-elever-som-deltar-i-modersmalsundervisning-1.65947> (hämtad 2013-05-13)

Skolverket (1998). *Elever i behov av särskilt stöd*. Stockholm: Skolverket.

(Hämtad 13-04-20): <http://www.skolverket.se/publikationer?id=646> (hämtad 2013-04-21)

Svenska akademins ordbok (2013).

Tillgänglig på: <http://g3.spraakdata.gu.se/saob> (hämtad 2013-05-13)

Bilaga 1.

Frågor:

1. Vilken utbildning har du?
2. Hur länge har du arbetat på denna skola?
3. Hur integreras elever i verksamheten?
4. Upplever du att alla elever inkluderas i den pedagogiska verksamheten och undervisningen?
5. Hur anser du man bör arbeta för att integrera och inkludera elever med utländsk bakgrund?
6. Vilka fördelar finns det med att undervisa i en mångkulturell skola?
7. Vilka nackdelar finns det med att undervisa i en mångkulturell skola?
8. Hur integreras/inkluderas elevers föräldrar i verksamheten?
9. Har ni en förberedelse klass i skolan?
10. Vilka fördelar finns det med en förberedelse klass i skolan?
12. Vilka fördelar med modersmålsundervisning, modersmållärare och studiehanledning?
13. Hur bidrar du som lärare/ pedagog till att flerspråkiga elever skall få en bra integration och inkludering i den svenska skolan?
14. Vad tycker du om den svenska skolintegrationen just nu?